

OŚRODEK BADAWCZO-ROZWOJOWY EKOLOGII MIAST
RESEARCH & DEVELOPMENT CENTRE FOR CITIES' ECOLOGY

90-568 Łódź, ul. Lipowa 73; tel: (042) 63747 71; fax: (042) 637 55 67, e-mail: obrem@ikki.pl;
<http://www.ikki.pl/obrem> NIP: 724-00-05, REGON: 000145282, Konto: BANK PKO S.A. II O/Łódź
96 1240 3028 1111 0000 2822 1726

**WZORCOWY PROJEKT REGULAMINU
UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU
W GMINIE**

Wrzesień, 2005 r.

Autor: **dr Maria Zawadzka-Kos**

Konsultanci: **dr inż. Bolesław Maksymowicz**
dr Stefan Opęchowski

Zatwierdził: **mgr inż. Władysław Sadowy – Dyrektor OBREM**

Nakład: 4 egzemplarze

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE.....	4
1. WSTĘP	6
1.1. Podstawa formalna wykonania pracy	6
1.2. Cel pracy	6
1.3. Zakres pracy	7
2. OPRACOWANIE REGULAMINU UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINIE – UWARUNKOWANIA PRAWNE	7
2.1. Uchwalanie regulaminu.....	7
2.2. Postanowienia regulaminu.....	8
2.2.1. Wymagania utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości.	9
2.2.1.1. Selektywne zbieranie i odbieranie odpadów komunalnych.....	9
2.2.1.2. Uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego	11
2.2.1.3. Mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi	12
2.2.2. Rodzaj i pojemność urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych oraz warunki ich rozmieszczenia i utrzymania	13
2.2.2.1. Warunki rozmieszczenia urządzeń do zbierania odpadów komunalnych	13
2.2.2.2. Rodzaj i pojemność urządzeń do zbierania odpadów komunalnych	15
2.2.3. Częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych	19
2.2.3.1. Częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów stałych	19
2.2.3.2. Częstotliwość i sposób pozbywania się nieczystości ciekłych ...	20
2.2.4. Maksymalny poziom odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach	21
2.2.5. Inne wymagania wynikające z gminnego planu gospodarki odpadami ...	22
2.2.6. Obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe.....	23
2.2.7. Wymagania związane z utrzymywaniem zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolnej	27
2.2.8. Wyznaczanie obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania	28
3. DOSTOSOWANIE REGULAMINU DO GMINNEGO PLANU GOSPODARKI ODPADAMI	29
4. WZORCOWY REGULAMIN UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINIE	30
5. WYKAZ CYTOWANYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH	37
6. LITERATURA	39

STRESZCZENIE

W pracy przedstawiono analizę przepisów prawnych związanych z opracowaniem, uchwaleniem oraz nadzorowaniem przestrzegania regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie oraz przygotowano "Wzorcowy regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy".

Podstawą, na której oparto analizę były ustalenia zawarte w **ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622, z późn. zm.)**. Drugim omówionym aktem prawnym, mającym duże znaczenie w procesie przygotowywania regulaminu utrzymania czystości jest **ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.)**. W pracy uwzględniono również najnowsze zmiany przepisów w tym zakresie, jakie zostały wprowadzone w **ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 175, poz. 1458)**, w tym przede wszystkim - wprowadzenie obowiązku selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych. Ponadto wykorzystano przepisy zawarte w 11 innych ustawach i w 5 aktach wykonawczych związane z regulaminem utrzymania czystości i porządku w gminie.

Bazą przeprowadzonej analizy obowiązujących przepisów były ustalenia przyjęte w art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, które dotyczyły:

- Uchwalania regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy przez radę gminy;
- Zakresu zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy obejmujących:
 - wymagań utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości (w tym między innymi: selektywnego zbierania i odbierania odpadów, uprzątkowania zanieczyszczeń z chodnika, mycia i napraw pojazdów samochodowych;
 - rodzaju i minimalnej pojemności urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych oraz warunków ich rozmieszczenia i utrzymania;
 - częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych;
 - maksymalnego poziomu odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach;
 - innych wymagań wynikających z gminnego planu gospodarki odpadami;

- obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe;
- wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej;
- wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania;
- Konieczności dostosowywania regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy do gminnego planu gospodarki odpadami.

1. WSTĘP

1.1. Podstawa formalna wykonania pracy

Praca została wykonana na podstawie umowy o dzieło nr 243/2005, zawartej w dniu 5 lipca 2005 r. między Ministerstwem Infrastruktury w Warszawie a Ośrodkiem Badawczo-Rozwojowym Ekologii Miast w Łodzi.

1.2. Cel pracy

Obowiązek gminy opracowania, uchwalenia, wdrożenia do realizacji i nadzorowania przestrzegania regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy wynika z przepisów **ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622, z późn. zm.)**. Dotychczasowe doświadczenia OBREM zdobyte przy realizowaniu prac wymagających uwzględnienia regulaminów funkcjonujących na terenie gmin pokazują, że w części wynikającej bezpośrednio z art. 3 i 4 ww ustawy występuje ogromne zróżnicowanie pod względem formy, szczegółowości, czytelności, zakresu i sposobu interpretowania przepisów prawa. Przysparza to wiele problemów z jednoznacznym interpretowaniem poszczególnych zapisów tych regulaminów na poziomie gmin, organów opiniujących (państwowy terenowy inspektor sanitarny) oraz czuwających nad ich zgodnością z prawem (wojewoda). Często brakuje w tych regulaminach zapisów czyniących z nich instrument niezbędny do racjonalnego (zgodnego z prawem, efektywnego ekonomicznie oraz akceptowanego przez społeczeństwo) planowania, realizowania, monitorowania wyników i optymalizowania działań związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy (zarządzaniem). W tej sytuacji potrzebne jest opracowanie i przekazanie do wykorzystania wzorcowego regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, co stanowi cel tej pracy.

1.3. Zakres pracy

Zakres opracowania obejmuje analizę przepisów prawnych, związanych z przygotowaniem regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy wraz z komentarzem do poszczególnych zapisów regulaminu oraz opracowanie projektu regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

2. OPRACOWANIE REGULAMINU UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINIE – UWARUNKOWANIA PRAWNE

Najważniejsze przepisy dotyczące tworzenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy zawarte są w **art. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach**. Szczegółowy opis i analiza uregulowań określonych w art. 4 stanowi bazę do przygotowania wzorca regulaminu.

2.1. Uchwalanie regulaminu

Art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach ustala:

„Rada gminy po zasięgnięciu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, uchwała regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, zwany dalej „regulaminem”; regulamin jest aktem prawa miejscowego”

Podstawę prawną uchwalania regulaminu daje również **art. 40 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.)**, który mówi, że *„Na podstawie upoważnień ustawowych gminie przysługuje prawo stanowienia aktów prawa miejscowego obowiązujących na obszarze gminy”*,

Podczas przygotowania projektu uchwały należy uwzględnić przepisy zawarte **rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r., w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908)**.

Do uchwalenia regulaminu wymagana jest opinia powiatowego inspektora sanitarnego. Zgodnie z zapisami zawartymi w **art. 89 ust. 1** ustawy o samorządzie gminnym, zajęcie stanowiska przez powiatowego inspektora sanitarnego powinno nastąpić

nie później niż w ciągu 14 dni od doręczenia projektu regulaminu. W przypadku nie zajęcia stanowiska w sprawie – rozstrzygnięcie uważa się za przyjęte w brzmieniu przedłożonym przez gminę (art. 89 ust. 2).

Podjęta uchwała stanie się obowiązującą dopiero po odpowiednim jej ogłoszeniu. Regulacje w tym zakresie zawiera **ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 190, poz. 1606)**, zgodnie z którą akty prawa miejscowego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym (art. 13 pkt 2). Akty normatywne zawierające przepisy powszechnie obowiązujące ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ich ogłoszenia (art. 4 ust. 1), chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy.

"Akty normatywne, zawierające przepisy powszechnie obowiązujące, ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzi w życie po upływie czternastu dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy."

Ustawa zobowiązuje urzędy gmin do prowadzenia zbiorów aktów prawa miejscowego, dostępnych do powszechnego wglądu w ich siedzibie (art. 28 ust. 2), co dotyczy również uchwalonego regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Brak skierowania projektu regulaminu do zaopiniowania przez powiatowego inspektora sanitarnego jest powodem uznania uchwały za nieważną pomimo, że wydana opinia nie jest wiążąca dla gminy.

2.2. Postanowienia regulaminu

Art. 4 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach ustala szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku w gminie, które powinny być zawarte w regulaminie. Zasady te dotyczą:

- 1) wymagań utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości (w tym między innymi: selektywnego zbierania i odbierania odpadów, uprzątkowania zanieczyszczeń z chodnika, mycia i napraw pojazdów samochodowych);
- 2) rodzaju i minimalnej pojemności urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych oraz warunków ich rozmieszczenia i utrzymania;

- 3) częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych;
- 4) maksymalnego poziomu odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach;
- 5) innych wymagań wynikających z gminnego planu gospodarki odpadami;
- 6) obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe;
- 7) wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej;
- 8) wyznaczania obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania.

2.2.1. Wymagania utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości

Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, regulamin określa zasady dotyczące:

„wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących:

- a) prowadzenie we wskazanym zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych, w tym odpadów niebezpiecznych, odpadów wielkogabarytowych i odpadów z remontów,*
- b) uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego,*
- c) mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi,”*

2.2.1.1. Selektywne zbieranie i odbieranie odpadów komunalnych

Znowelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach uwzględnia zmiany jakie nastąpiły w innych aktach prawnych, tj. w **ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.)**.

Skutkiem wprowadzonych zmian jest przede wszystkim obciążenie obowiązkiem usuwania odpadów komunalnych wytwórców tych odpadów (zwykle właścicieli nieruchomości), gmina natomiast zobowiązana jest do stworzenia takich warunków, aby usuwanie odpadów odbywało się w sposób bezpieczny i zgodny z obowiązującymi przepisami.

W znowelizowanej ustawie o odpadach oprócz istniejących zapisów w których *„zakazuje się postępowania z odpadami w sposób sprzeczny z przepisami ustawy oraz przepisami o ochronie środowiska”* (art. 8) i nakazuje zbieranie odpadów **w sposób selektywny** (art. 10), wprowadzono szereg nowych zapisów dotyczących między innymi planów gospodarki odpadami, wydawania zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów oraz nowy rozdział, określający zadania samorządu terytorialnego w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (**rozdział 3a**). Zadania samorządu gminnego określa **art. 16a**:

„Do obowiązkowych zadań własnych gmin w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi należy:

- 1) zapewnianie objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbierania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych,*
- 2) zapewnianie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, aby było możliwe:*
 - a) ograniczenie składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,*
 - b) wydzielenie odpadów niebezpiecznych z odpadów komunalnych,*
 - c) osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,*
- 3) zapewnianie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami lub przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, albo zapewnienie warunków do budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez przedsiębiorców,*
- 4) zapewnianie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania:*
 - a) do dnia 31 grudnia 2010 r. – do nie więcej niż 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,*

- b) do dnia 31 grudnia 2013 r. – do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,*
- c) do dnia 31 grudnia 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.”*

Przepisy nie podają, jakie warunki musi zapewnić gmina, aby umożliwić realizację wyżej wymienionych obowiązków, np. budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez przedsiębiorców.

2.2.1.2. Uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości służących do użytku publicznego

Art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach ustala, że *„Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez:*

..... uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości, przy czym za taki chodnik uznaje się wydzieloną część drogi publicznej służącą dla ruchu pieszego, położoną bezpośrednio przy granicy nieruchomości; właściciel nie jest obowiązany do uprzątnięcia chodnika, na którym jest dopuszczony płatny postój lub parkowanie samochodów”.

Częścią nieruchomości udostępnianą do użytku publicznego najczęściej jest chodnik. W regulaminie należy zapisać wymóg usuwania błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń (np. liści) niezwłocznie po pojawieniu się tych zanieczyszczeń w sposób niepowodujący zakłóceń w ruchu pieszych lub pojazdów. W tym punkcie regulaminu należy również umieścić wymóg usuwania sopli lodowych i nawisów śnieżnych powstających na dachach, stanowiących zagrożenie dla przechodniów.

W krajowych przepisach nie są określone częstotliwości sprzątnięcia zanieczyszczeń z chodników. Każda gmina, jeżeli posiada szczególne miejsca, na których należy utrzymać porządek, powinna je wymienić a obowiązujące standardy ustala gmina w formie zarządzenia.

Art. 5 ust. 2, 3 i 4 ustawy o utrzymaniu czystości określa obowiązki: wykonawców robót budowlanych, przedsiębiorców użytkujących tereny służące komunikacji publicznej

oraz zarządu drogi publicznej (wyposażenie w urządzenia do zbierania odpadów oraz utrzymywanie tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym porządkowym i technicznym, uprzątnięcie błota śniegu i innych zanieczyszczeń).

Należy zwrócić uwagę, że *„pozbycie się błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości przyległych do drogi publicznej”* jest obowiązkiem zarządu drogi publicznej (art. 5 ust. 4 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

2.2.1.3. Mycie i naprawy pojazdów samochodowych poza myjniami i warsztatami naprawczymi

Właściciele nieruchomości posiadający samochody osobowe powinni zabezpieczyć miejsca postojowe dla samochodów. Jeżeli na terenie nieruchomości przewiduje się mycie i przeprowadzanie napraw związanych z bieżącą eksploatacją pojazdów, to miejsca takie muszą spełniać wymagania określone w **§ 21 ust. 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.)**, tj.:

„Stanowiska przeznaczone do mycia i niezawodowego przeglądu samochodów w zgrupowaniach miejsc postojowych powinny mieć doprowadzenie wody oraz twardą nawierzchnię ze spadkami zapewniającymi spływ wody do wpustów kanalizacyjnych z osadnikami błota i łapaczami oleju.”

W tekście regulaminu należy zaznaczyć, że sposób mycia pojazdów i przeprowadzania napraw na terenie nieruchomości nie może stwarzać uciążliwości dla otoczenia i zagrożeń dla wód powierzchniowych lub podziemnych (skażenie ściekami). Oznacza to, że wytwarzane podczas takich zabiegów ścieki należy po przejściu przez osadniki odprowadzać do kanalizacji lub zbiorników bezodpływowych (ścieki nie mogą być odprowadzane bezpośrednio do zbiorników wodnych lub do gleby). Naprawy pojazdów powinny być przeprowadzane na utwardzonym podłożu, a powstałe odpady usuwane w sposób zgodny z obowiązującym w gminie systemem zbierania odpadów.

2.2.2. Rodzaj i pojemność urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych oraz warunki ich rozmieszczenia i utrzymania

Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, regulamin powinien określić:

„rodzaj i minimalną pojemność urządzeń przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunki rozmieszczania tych urządzeń i ich utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym, przy uwzględnieniu:

- a) średniej ilości odpadów komunalnych wytwarzanych w gospodarstwach domowych bądź w innych źródłach,*
- b) liczby osób korzystających z tych urządzeń,”*

2.2.2.1. Warunki rozmieszczenia urządzeń do zbierania odpadów komunalnych

Art. 61 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016, z późn. zm.) zobowiązuje właściciela lub zarządcę obiektu do utrzymywania i użytkowania obiektu zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 5 ust. 2. (tj. m.in. do – usuwania ścieków, wody opadowej i odpadów). Obiekt budowlany powinien być użytkowany zgodnie z przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska. Użytkowanie obiektu w sposób niezgodny z przepisami (art. 92 ust. 1 pkt 2), po wyczerpaniu środków egzekucji administracyjnej, podlega karze (aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny (art. 92 ust. 1 pkt 3).

Sposób rozmieszczenia i rodzaj urządzeń służących do zbierania odpadów jest częściowo regulowany zapisami zawartymi w przepisach wykonawczych do tej ustawy – tj. w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. W rozdziale 4 Działu II tego rozporządzenia – Miejsca gromadzenia odpadów stałych (§: 22, 23 i 24), określono warunki dla miejsc przeznaczonych do gromadzenia odpadów dla zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej i wielorodzinnej.

"§ 22. 1. Na działkach budowlanych należy przewidzieć miejsca na pojemniki służące do czasowego gromadzenia odpadów stałych, z uwzględnieniem możliwości ich segregacji.

2. Miejscami, o których mowa w ust. 1, mogą być:

- 1) zadaszone osłony lub pomieszczenia ze ścianami pełnymi bądź ażurowymi,*
- 2) wyodrębnione pomieszczenia w budynku, mające posadzkę powyżej poziomu nawierzchni dojazdu środka transportowego odbierającego odpady, lecz nie wyżej niż 0,15 m, w tym także dolne komory zsypu z bezpośrednim wyjściem na zewnątrz, zaopatrzonym w daszek o wysięgu co najmniej 1 m i przedłużony na boki po co najmniej 0,8 m, mające ściany i podłogi zmywalne, punkt czerpalny wody, kratkę ściekową, wentylację grawitacyjną oraz sztuczne oświetlenie,*
- 3) utwardzone place do ustawiania kontenerów z zamykanymi otworami wrzutowymi.*

3. Między wejściami do pomieszczeń lub placami, o których mowa w ust. 2, a miejscem dojazdu samochodów śmieciarek wywożących odpady powinno być utwardzone dojście, umożliwiające przemieszczanie pojemników na własnych kołach lub na wózkach.

4. miejsca do gromadzenia odpadów stałych przy budynkach wielorodzinnych powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych.

§ 23. 1. Odległość miejsc na pojemniki i kontenery na odpady stałe, o których mowa w § 22 ust. 2 pkt 1 i 3, powinna wynosić co najmniej 10 m od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi oraz co najmniej 3 m od granicy z sąsiednią działką. Zachowanie odległości od granicy działki nie jest wymagane, jeżeli osłony lub pomieszczenia stykają się z podobnymi urządzeniami na działce sąsiedniej.

2. W przypadku przebudowy istniejącej zabudowy, odległości, o których mowa w ust. 1, mogą być pomniejszone, jednak nie więcej niż o połowę, po uzyskaniu opinii państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.

3. *W zabudowie jednorodzinnej, zagrodowej i rekreacji indywidualnej dopuszcza się zmniejszenie odległości, określonych w ust. 1 od okien i drzwi do 3m, od granicy działki do 2 m, a także sytuowanie zadaszonych osłon lub pomieszczeń na granicy działek, jeżeli stykają się one z podobnymi urządzeniami na działce sąsiedniej bądź też przy linii rozgraniczającej od strony ulicy.*
4. *Odległość miejsc na pojemniki i kontenery na odpady stałe, o których mowa w § 22 ust. 2 pkt 1 i 3, nie powinna wynosić więcej niż 80 m od najdalszego wejścia do obsługiwanego budynku mieszkalnego wielorodzinnego, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej. Wymaganie to nie dotyczy budynków na terenach zamkniętych.*

§ 24. 1. Na terenach niezurbanizowanych dopuszcza się stosowanie zbiorników na odpady stałe, przystosowanych do okresowego opróżniania, pod warunkiem usytuowania ich w odległościach określonych w § 23 ust. 1.

2. *Zbiorniki, o których mowa w ust. 1, powinny mieć nieprzepuszczalne ściany i dno, szczelne przekrycie z zamykanym otworem wyspowym oraz zamykanym otworem bocznym do usuwania odpadów. Do zbiorników tych należy doprowadzić utwardzony dojazd."*

Nie ustalono szczegółowych przepisów dotyczących budowy i rozmieszczenia koszy ulicznych. Zaleca się, aby kosze uliczne na odpady, ustawione na drogach publicznych, przystankach komunikacyjnych oraz innych terenach przeznaczonych do użytku publicznego, były ustawione w miejscach niepowodujących utrudnień w ruchu pieszym i kołowym i w takiej liczbie, aby ich łączna pojemność była dostosowana do potrzeb.

2.2.2.2. Rodzaj i pojemność urządzeń do zbierania odpadów komunalnych

W regulaminie należy określić rodzaje pojemników stosowanych do zbiórki odpadów komunalnych oraz kto i jak często będzie je opróżniał. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, **prowadzona zbiórka odpadów powinna zapewniać pozyskiwanie jak**

największej ilości odpadów do recyklingu (zebranych selektywnie) oraz być zgodna z założeniami gminnego planu gospodarki odpadami.

Przyjęty system zbiórki powinien być oparty na wynikach badań odpadów wytworzonych na danym terenie oraz danych o liczbie ludności zamieszkującej obszary o określonym rodzaju zabudowy. Dane dotyczące ilości wytwarzanych odpadów oraz średnie wskaźniki nagromadzenia odpadów dla danego obszaru, powinny być zawarte w gminnym planie gospodarki odpadami. Dane takie należy corocznie aktualizować, uwzględniając informacje na temat ilości odebranych odpadów z poprzedniego roku. Określenie wskaźników nagromadzenia powinno być oparte na wynikach badań przeprowadzonych na określonym terenie, obejmujących analizę ilości i składu wytwarzanych odpadów przez ludność zamieszkującą obszary o różnym typie zabudowy (np. jednorodzinna, wielorodzinna, zagrodowa) oraz odpadów wytwarzanych w innych podmiotach, takich jak: szkoły, przedszkola, biura, placówki handlowe itp.

Wskaźniki nagromadzenia mogą być wyrażane w różnych jednostkach: ilość wytworzonych odpadów w m³ lub w kg; okres objęty wskaźnikiem – dzień, tydzień, miesiąc, rok, jednostka odniesienia: osoba, gospodarstwo domowe, powierzchnia (m²) dla sklepów lub budynków administracyjnych. Najczęściej wskaźniki nagromadzenia odpadów komunalnych przedstawiane są w m³ na miesiąc na osobę. Wartość wskaźnika nagromadzenia odpadów jest wykorzystywana do obliczania wysokości opłat za odbieranie odpadów.

Regulamin powinien określić również zasady rozmieszczenia i opróżniania koszy ulicznych.

Wymagania stawiane pojemnikom do gromadzenia odpadów komunalnych zawarte są w następujących normach:

- PN-EN840-1:1997 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki dwukołowe o pojemności od 80 l do 390 l do grzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja.
- PN-EN840-2:1997 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki czterokołowe o pojemności od 500 l do 1200 l, z płaską pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych i/lub grzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja.

- PN-EN840-3:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki czterołożowe o pojemności od 770 l do 1300 l, z wypukłą pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych i/lub grzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja.
- PN-EN840-4:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki czterołożowe o pojemności od 750 l do 1700 l, z płaską pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych, dźwigniowych z systemem BG i/lub szerokogrzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja.
- PN-EN840-5:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Wymagania eksploatacyjne i metody badań.
- PN-EN840-6:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i zdrowia pracownika.
- PN-EN12574-1:2002 Pojemniki na odpady – Pojemniki o pojemności od 1700 l do 5000 l, z płaską lub wypukłą pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych, dźwigniowych podwójnych oraz wsuwanych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja.
- PN-EN12574-2:2002 Pojemniki na odpady – Metody badań.
- PN-EN12574-3:2002 Pojemniki na odpady – Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i zdrowia pracownika.
- EN 13071 Gromadzenie i selekcjonowanie odpadów. Pojemniki do mechanicznego opróżniania o pojemności od 80 l do 5000 l do gromadzenia selekcjonowanych odpadów.
- PN-M- 49010: 1996 Pojemnik na odpady o pojemności 1,1 m³. Główne wymiary.
- PN- M- 49011:1996 Pojemnik na odpady o pojemności 0,11 m³. Główne wymiary.
- PN- M- 49012:1999 Pojemniki na odpady o pojemności do 1,2 m³. Ogólne wymagania i metody badań.

Chociaż zgodnie z **art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 169, poz. 1386, z późn. zm.)** stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne, to jednak należy wziąć pod uwagę fakt, że tylko te pojemniki, które spełniają wymagania norm dają gwarancję:

- bezpieczeństwa dla obsługi (przy opróżnianiu pojemnika) i osób gromadzących odpady,
- długotrwałego użytkowania,
- dopasowania do urządzeń załadowniczych pojazdów.

Wielkość i w konsekwencji ilość pojemników powinna być taka, aby nie były przeciążone. Zgodnie z normami PN-EN 840 dla "ruchomych pojemników na odpady", całkowita masa dopuszczalna (masa pojemnika + obciążenie nominalne) nie powinna przekroczyć wartości określonych przez producenta.

Liczba i objętość pojemników, w które powinna być wyposażona dana nieruchomość zależy przede wszystkim od wskaźników nagromadzenia odpadów w danym typie zabudowy na terenie gminy, liczby mieszkańców tej nieruchomości oraz od częstotliwości odbioru odpadów. W przypadku nieruchomości, w których prowadzona jest działalność gospodarcza lub obiektów użyteczności publicznej, wielkości te powinny być ustalane indywidualnie, w zależności od charakteru obiektu.

Stosowany system zbiórki musi zapewnić:

- osiągnięcie ustalonych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- osiągnięcie ustalonych poziomów ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji,
- wydzielenie i odbiór odpadów niebezpiecznych znajdujących się w odpadach komunalnych,
- odbiór odpadów wielkogabarytowych,
- odbiór odpadów z remontów.

Istotną sprawą jest utrzymanie pojemników w odpowiednim stanie technicznym i sanitarnym. Kwestię tę reguluje art. 5 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, który zobowiązuje do tego właścicieli nieruchomości lub zarządzających drogami.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami (art. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), odbiorem odpadów mogą zajmować się tylko firmy posiadające aktualne zezwolenie na prowadzenie tego rodzaju działalności, które spełniają określone warunki (np.: posiadanie odpowiedniego sprzętu, wykwalifikowanej kadry, postępujące z

odpadami w sposób zgodny z przyjętym planem gospodarki odpadami). Właściciel nieruchomości przed podpisaniem umowy z firmą odbierającą odpady powinien sprawdzić czy posiada ona zezwolenie na odbiór odpadów i jak długo będzie ono ważne.

2.2.3. Częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów komunalnych lub nieczystości ciekłych

2.2.3.1. Częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów stałych

Ustalona częstotliwość odbierania odpadów, określona w regulaminie powinna zapewniać:

- ochronę pojemników przed przepełnieniem,
- zapobieganie powstawaniu procesów gnilnych.

Zaleca się aby częstotliwość wywożenia odpadów komunalnych, zawierających składniki organiczne (ulegających rozkładowi w obecności mikroorganizmów) była krótsza od cyklu rozwojowego much. Zwykle bierze się pod uwagę długość cyklu rozwojowego muchy domowej, który w zależności od panujących warunków (temperatury, zasobów pokarmowych) może wynosić od 14 do 23 dni. W krajach europejskich na terenach miejskich zakres częstotliwości odbierania odpadów najczęściej wynosi od jednego do siedmiu dni.

Na ogół częstotliwość odbioru odpadów komunalnych jest różna, w zależności od rodzaju zabudowy. Najrzadziej odpady odbierane są na obszarach o zabudowie jednorodzinnej, częściej z terenów z budynkami wielorodzinnymi, bardzo często z placówek handlowych znajdujących się poza budynkami. Usytuowanie pojemników powinno być zgodne z przepisami.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, właściciele nieruchomości przy wykonywaniu obowiązku pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych zobowiązani są do udokumentowania, w formie umowy, korzystania z usług wykonanych przez zakład będący gminną jednostką organizacyjną lub przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości lub w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu

nieczystości ciekłych, przez okazanie takiej umowy i dowodów płacenia za usługi, przy czym rada gminy może określić, w drodze uchwały, w zależności od lokalnych warunków, inne sposoby udokumentowania wykonania tych obowiązków (art. 6 ust. 1a).

W regulaminie powinien być określony okres przechowywania dokumentów potwierdzających przekazywanie odpadów, ale nie dłuższy niż 5 lat.

Jeżeli organizowane są imprezy lub zgromadzenia publiczne, obowiązkiem organizatora takich imprez jest zarówno wyposażenie terenu w odpowiednią ilość pojemników na odpady stałe i toalet, jak i oczyszczenie terenu zaraz po zakończeniu imprezy.

2.2.3.2. Częstotliwość i sposób pozbywania się nieczystości ciekłych

Nieczystości ciekłe wytwarzane w obrębie nieruchomości, które nie mogą być przyłączone do sieci kanalizacji sanitarnej, mogą być gromadzone w szczelnych zbiornikach bezodpływowych lub oczyszczane w lokalnej oczyszczalni ścieków.

Właściciel nieruchomości, w której wykorzystywany jest zbiornik bezodpływowy, zobowiązany jest do usuwania nieczystości ciekłych z częstotliwością zapobiegającą przepełnieniu zbiornika i wypływowi jego zawartości powodującemu zanieczyszczenie gleby i wód podziemnych. Zbiornik powinien być zbudowany zgodnie z przepisami wykonawczymi do ustawy Prawo budowlane, tj. w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dział II, Rozdział 7 – Zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe, §: 34-37). Odbioru nieczystości ciekłych może dokonywać wyłącznie firma posiadająca odpowiednie zezwolenie, a więc dysponująca sprzętem asenizacyjnym spełniającym wymagania zawarte w **rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych (Dz. U. Nr 193, poz. 1617)**. Natomiast transport nieczystości ciekłych do stacji zlewnych powinien być przeprowadzany zgodnie z przepisami zawartymi w **rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych (Dz. U. Nr 188, poz. 1576)**.

Właściciel nieruchomości wyposażonej w lokalną oczyszczalnię ścieków, gdzie ilość odprowadzanych ścieków jest większa niż 5 m³/dobę, zobowiązany jest do posiadania:

- pozwolenia wodno-prawnego na odprowadzanie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi, zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.) oraz
- pozytywnej opinii właściwego terenowego inspektora ochrony środowiska zgodnie z § 26 ust. 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r., w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Częstotliwość odbierania nieczystości ciekłych powinna być uzgodniona przez właściciela nieruchomości z technologiem stacji zlewnej.

2.2.4. Maksymalny poziom odpadów komunalnych ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania na składowiskach

Zgodnie z zapisami znowelizowanej ustawy o odpadach ograniczanie ilości składowanych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji jest obowiązkowym zadaniem własnym gminy. W ustawie określono również docelowe poziomy ograniczające ilość składowanych odpadów tego typu dla okresów do: 2010 r., 2013 r. i 2020 r. System zmniejszania masy odpadów ulegających biodegradacji unieszkodliwianych poprzez składowanie (sposób wydzielenia ze strumienia odpadów komunalnych, odbierania i utylizacji), stosowany na danym terenie, powinien być określony w gminnym planie gospodarki odpadami, a przyjęte ustalenia w tym zakresie należy uwzględnić w treści regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie. W przypadku gdy gmina przejęła odpady - zobowiązana jest do zachowania maksymalnych poziomów składowania odpadów ulegających biodegradacji określonych w ustawie o odpadach, natomiast jeśli inny podmiot zawiaduje odpadami, zadaniem gminy jest zapewnienie warunków umożliwiających realizację tego obowiązku.

Ponadto, w przypadku gdy na terenie gminy znajduje się składowisko odpadów komunalnych, zarządzający nim jest zobowiązany do przyjmowania i składowania

odpadów ulegających biodegradacji w ilościach nie przekraczających poziomów ustalonych w gminnym planie gospodarki odpadami.

2.2.5. Inne wymagania wynikające z gminnego planu gospodarki odpadami

Często w gminnym planie gospodarki odpadami podawane są szczegółowe informacje dotyczące miejsc, do których firmy zajmujące się odbieraniem odpadów mogą przekazywać odpady przeznaczone do składowania, czy też pochodzące z selektywnej zbiórki. Jeśli są takie zapisy w gminnym planie gospodarki odpadami, to powinny one znaleźć się także w regulaminie. Wymienione miejsca, do których przewożone są odpady zakwalifikowane do składowania lub odzysku, muszą być zgodne z zapisami wojewódzkiego planu gospodarki odpadami.

Inne ważne ustalenia, np. dotyczące wykorzystywania kompostowania jako formy unieszkodliwiania odpadów zielonych wytwarzanych na terenie nieruchomości również powinny być zamieszczone. Jeśli zgodnie z gminnym planem gospodarki odpadami można utylizować te odpady w przydomowych kompostowniach, to w regulaminie taki zapis powinien być ujęty. W przypadku gdy odpady zielone mają być odbierane i przekazywane do kompostowni – również należy ten fakt zamieścić w regulaminie.

2.2.6. Obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe

Zakres regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy związany z utrzymaniem zwierząt domowych określa art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, który stanowi, że.

„Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dotyczące:

obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,»

W regulaminie powinny więc znaleźć się wszystkie obowiązki osób posiadających lub opiekujących się zwierzętami domowymi związane z ochroną przed: zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz zanieczyszczeniem terenów wspólnie użytkowanych.

Sposób postępowania ze zwierzętami, w tym ze zwierzętami domowymi i gospodarskimi, reguluje **ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002)**. W art. 4 podano definicje zwierząt domowych, gospodarskich i bezdomnych, wg których gdy jest mowa o:

- **„zwierzętach domowych** – rozumie się przez to zwierzęta tradycyjnie przebywające wraz z człowiekiem w jego domu lub innym odpowiednim pomieszczeniu , utrzymywane przez człowieka w charakterze jego towarzysza,
- **zwierzętach gospodarskich** – rozumie się przez to zwierzęta gospodarskie w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich,
- **zwierzętach bezdomnych** – rozumie się przez to zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały”.

Szczegółowe obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe (np. zapewnienie odpowiedniego pomieszczenia, pokarmu, dostępu do wody) określa art. 9 i nie ma potrzeby

umieszczania takich informacji w tekście regulaminu. Zapisy regulaminu powinny obejmować wszystkie działania zabezpieczające przed:

- 1) wystąpieniem zagrożenia i/lub uciążliwości dla innych ludzi,
- 2) zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku.

W praktyce powyższe zagrożenia dotyczą utrzymywania psów, a najczęściej stosowanymi działaniami obowiązującymi ich właścicieli, eliminującymi zagrożenie są:

- konieczność rejestracji psów,
- opłacanie podatku,
- szczepienie zwierząt (posiadanie zaświadczenia o aktualnym szczepieniu),
- prowadzenie psów na smyczy oraz stosowanie kagańców,
- nie wprowadzanie psów na place zabaw i na teren innych, określonych obiektów użyteczności publicznej,
- usuwanie zanieczyszczeń (odchodów).

Obowiązek rejestrowania psów wprowadzany jest tylko w niektórych gminach i często łączony jest z koniecznością oznakowania zwierzęcia. Takie działania znacznie usprawniają ściąganie należnych podatków oraz pozwalają na odszukanie właściciela psa, po jego zaginięciu.

Szczególne kontrowersje zwykle wzbudza opłata podatku od psa. Przepisy regulujące te sprawy znajdują się w **ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. – o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 84, Rozdział 4 – Podatek od posiadania psów, art. 13. i art. 14.)**. Art. 13 tej ustawy określa, że podatnikami są osoby fizycznie posiadające psy oraz ustala przypadki, w których podatku od posiadania psów nie pobiera się (np. od osób powyżej 65 lat prowadzących samodzielnie gospodarstwo domowe, niepełnosprawnych dla których służą pomocą, gdy są utrzymywane do pilnowania gospodarstw rolnych). Ustalaniem wysokości stawek podatku od posiadania psów (z zastrzeżeniem, że podatek od jednego psa nie może przekraczać 50 zł rocznie), określaniem zasad poboru i terminów płatności, czy wprowadzaniem innych niż wymienione w ustawie zwolnień - zajmuje się rada gminy (art. 14. ustawy o podatkach i opłatach lokalnych). Podatek od posiadania psów jest podatkiem samorządowym, stanowiącym w całości dochód własny gmin. Choć nie jest on podatkiem celowym, a jego udział w całkowitym budżecie gminy jest niewielki, zwykle traktowany jest jako rekompensata za koszty

poniesione na rejestrację i szczepienie psów lub przeznaczany na dotacje dla schronisk dla bezdomnych zwierząt.

W przypadku, gdy zapisy dotyczące właściwego utrzymywania psów tj.: rejestracji, szczepienia, opłacania podatków, prowadzenia na smyczy, usuwania odchodów, znajdują się w Regulaminie, nieprzestrzeganie ich będzie traktowane jako wykroczenie: .

- **z art. 77 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 12, poz. 114, z późn. zm. ,** Rozdział X – wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia), który brzmi „Kto nie zachowuje zwykłych lub nakazanych środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia, podlega karze grzywny do 250 złotych albo karze nagany,
- **z art. 10 pkt 2 i 2a** ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Rozdział 5 – Przepisy karne), który brzmi „Karze określonej w ustępie 2 (grzywny) podlega także ten, kto nie wykonuje obowiązków określonych w regulaminie.

Kara zakwalifikowana jako wykroczenie z art. 10 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach jest surowsza ponieważ wysokość grzywny może dochodzić do 5000 złotych, ale może być zastosowana tylko wtedy, gdy będą określone obowiązki właścicieli psów wyszczególnione w treści regulaminu.

Oddzielnym zagadnieniem jest właściwe postępowanie z psami należącymi do ras uznanych za agresywne. Regulacje w tym zakresie określa **art. 10 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002 z późn. zm., rozdział 2 – Zwierzęta domowe):**

„Prowadzenie hodowli lub utrzymywanie psa rasy uznawanej za agresywną wymaga zezwolenia organu gminy właściwego ze względu na planowane miejsce prowadzenia hodowli lub utrzymywania psa, wydawanego na wniosek osoby zamierzającej prowadzić taką hodowlę lub utrzymywać takiego psa.

- 2. Zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, nie wydaje się, a wydane cofa się, jeżeli pies będzie lub jest utrzymywany w warunkach i w sposób, które stanowią zagrożenie dla ludzi i zwierząt.*
- 3. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Związku Kynologicznego w Polsce, ustala, w drodze rozporządzenia, wykaz ras*

psów uznawanych za agresywne, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i zwierząt.”

Stosowne rozporządzenie, to **rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu ras psów uznawanych za agresywne (Dz. U. Nr 77, poz. 687)**. Przedstawiono w nim wykaz psów uznawanych za agresywne, obejmujący 11 następujących pozycji: .

- 1) amerykański pit bull terrier;
- 2) pies z Majorki (Perro de Presa Mallorquin);
- 3) buldog amerykański;
- 4) dog argentyński;
- 5) pies kanaryjski (Pierro de Presa Canario);
- 6) tosa inu;
- 7) rottweiler;
- 8) akbash dog;
- 9) anatolian karabash;
- 10) moskiewski stróżujący;
- 11) owczarek kaukaski.

Zgodnie z art. 37 i 37a ustawy o ochronie zwierząt, hodowanie lub utrzymywanie psów należących do wymienionych 11 ras bez zezwolenia jest wykroczeniem i podlega karze aresztu lub grzywny, a w przypadku ukarania można orzec przepadek zwierzęcia . Organ gminy podejmuje decyzję, czy warunki do hodowli lub utrzymywania psa rasy agresywnej nie stwarzają zagrożenia i można wydać stosowne zezwolenie. Jeżeli po udzieleniu zezwolenia zagrożenie wystąpi, obowiązkiem organu jest cofnięcie takiego zezwolenia.

Należy jeszcze zwrócić uwagę na problem zwierząt bezdomnych. Znowelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach określa dla regulaminu tylko ustalanie zasad w zakresie warunków utrzymywania zwierząt domowych i gospodarskich , niemniej zwierzęta, które uciekły, zabłądziły lub zostały porzucone stanowią zagrożenie zarówno dla środowiska, jak i mieszkańców. Sposób postępowania ze zwierzętami pozbawionymi opieki reguluje **art. 11 i art. 11a** ustawy o ochronie zwierząt. Zgodnie z zawartymi ustaleniami w nich zawartymi **zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom**

oraz ich wyłapywanie należy do zadań własnych gmin. Zasady i warunki wyłapywania bezdomnych zwierząt (w szczególności psów i kotów) regulują przepisy zawarte w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt (Dz. U. Nr 116, poz. 753). Wyłapywanie zwierząt pozbawionych opieki i sposób dalszego postępowania odbywa się wyłącznie na mocy uchwały rady gminy, do podjęcia której niezbędne są uzgodnienia z powiatowym lekarzem weterynarii i uzyskanie opinii przedstawiciela organizacji społecznej zajmującej się ochroną zwierząt (art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt). Przy czym, zgodnie z **art. 7 ust. 1 pkt 3** ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, prowadzeniem działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami może zajmować się tylko przedsiębiorca posiadający stosowne zezwolenie.

2.2.7. Wymagania związane z utrzymywaniem zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej

Zgodnie z **art. 2. ust. 1 pkt 15** ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. - o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762, z późn. zm.), „zwierzęta gospodarskie to:

- a) *koniowate – zwierzęta gatunków: koń lub osioł,*
- b) *bydło – zwierzęta gatunków: bydło domowe oraz bawoły (Bubalus bubalis),*
- c) *jeleniowate – zwierzęta gatunków: jeleń lub daniel utrzymywane w warunkach fermowych, w celu pozyskania mięsa i skór,*
- d) *drób,*
- e) *świnie,*
- f) *owce,*
- g) *kozy,*
- h) *pszczoły,*
- i) *zwierzęta futerkowe;”*

Według tej samej ustawy do zwierząt futerkowych zalicza się „lisa pospolitego, lisa polarnego, norkę, tchórza, jenota, nutrie, szynszyla i królika – hodowanych w celu produkcji surowca dla przemysłu futrzarskiego, mięsnego i włókienniczego” .

Art. 4 ust. 2 pkt 7 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach stanowi, że regulamin określa zasady dotyczące „*wymagań utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,*” .

Wszystkie postanowienia uchwały przez rady gminy dotyczyć będą wymagań związanych z utrzymywaniem zwierząt gospodarskich na obszarach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym również - zakazu utrzymywania takich zwierząt.

Podstawowym wymogiem jest ochrona przed występowaniem uciążliwości dla otoczenia. Konieczne jest nałożenie na właścicieli zwierząt gospodarskich obowiązku usuwania zanieczyszczeń powstających podczas hodowli.

2.2.8. Wyznaczanie obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania

Kolejnym zadaniem rady gminy, które powinno być określone w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy jest „*wyznaczanie obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania*” (art. 4 ust. 2 pkt 8 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Deratyzację, do przeprowadzenia której zobowiązani są właściciele nieruchomości, należy przeprowadzać gdy stwierdzona zostanie obecność gryzoni. Termin przeprowadzania i obszar objęty deratyzacją wyznacza wójt, burmistrz lub prezydent. Przyjmuje się, że niszczenie gryzoni powinno być przeprowadzane co najmniej raz w roku.

W przypadku zagrożenia wystąpieniem lub wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania, mogą być wprowadzone przez powiatowego lekarza weterynarii – w drodze rozporządzenia, specjalne środki służące do eliminacji zagrożenia (np. określenie i oznaczenie obszaru jako zagrożony, wprowadzenia czasowego zakazu organizowania widowisk, zgromadzeń, targów, nakazanie odkażania, deratyzacji i dezynsekcji miejsc przebywania zwierząt). Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

podania do wiadomości publicznej i ma moc prawa miejscowego. Regulacje w tym zakresie zawiera **ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 69, poz. 625, z późn. zm., Rozdział 8 – zasady zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, art. 45-47)**. Wśród 29 chorób zakaźnych podlegających obowiązkowi zwalczania (pełny wykaz zawiera załącznik nr 2 do tej ustawy) są takie choroby jak: pryszczycza, wścieklizna, węglik.

Nieprzestrzeganie ustaleń zawartych w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy wiąże się nałożeniem sankcji karnych (art. 10 ust 2a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

3. DOSTOSOWANIE REGULAMINU DO GMINNEGO PLANU GOSPODARKI ODPADAMI

Znowelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach stanowi w art. 4 ust. 3, że:

„Rada gminy dostosuje regulamin do gminnego planu gospodarki odpadami w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od daty uchwalenia tego planu.”

Wynika z niego, że gmina jest zobowiązana do uwzględnienia ustaleń dotyczących gospodarki odpadami komunalnymi zawartych w uchwalonym planie gospodarki odpadami (system zbiórki, rodzaje stosowanych pojemników na odpady, miejsca utylizacji odpadów) w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Działanie dostosowawcze powinno być przeprowadzone w ciągu trzech miesięcy od daty uchwalenia tego planu. Jest to bardzo istotne ze względu na przepisy zawarte w zmienionej ustawie o odpadach, zgodnie z którymi, plany gospodarki odpadami podlegają aktualizacji przynajmniej raz na 4 lata (**art. 14 ust. 14**).

Oznacza to, że po każdej aktualizacji gminnego planu gospodarki odpadami, konieczne będzie uchwalenie nowego regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie – uwzględniającego zmiany w zapisach tego planu.

4. WZORCOWY REGULAMIN UTRZYMANIA CZYSTOŚCI I PORZĄDKU NA TERENIE GMINY

UCHWAŁA NR
Rady Gminy/Miasta w
z dnia

w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 13 września 1996 r. (Dz. U. Nr 132, poz. 622, z późn. zm.¹⁾) Rada Gminy/Miasta w (*nazwa miasta/gminy*) uchwala Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy / Miasta, zwany później regulaminem, w następującej treści:

Rozdział 1
Postanowienia ogólne

§ 1

Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy/Miasta (*nazwa miasta/gminy*).

§ 2

Regulamin obowiązuje właścicieli nieruchomości, mieszkańców oraz osoby przebywające czasowo na terenie gminy/miasta (*nazwa miasta/gminy*),

Rozdział 2
**Wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenach
nieruchomości i w miejscach publicznych**

§ 3

1. Właściciele nieruchomości zobowiązani są do utrzymania na ich terenie porządku, czystości oraz należytego stanu sanitarno-higienicznego.

¹ Zmiany: Dz. U. Z 1997 r. Nr 60, poz. 369 i Nr 121, poz. 770; z 2000 r. Nr 22, poz. 272; z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 i Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 7, poz. 78, z 2004 r. nr 96, poz. 959 i Nr 173, poz. 1808, z 2005 r. 85, poz. 729; Nr 175, poz. 1458.

2. Właściciele nieruchomości zobowiązani są do uprzątnięcia błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z części nieruchomości udostępnionej do użytku publicznego.
3. Utrzymanie czystości i porządku na chodniku położonym bezpośrednio przy granicy nieruchomości regulują przepisy art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
4. Usuwanie błota, śniegu i lodu powinno odbywać się niezwłocznie, natomiast innych zanieczyszczeń - w miarę potrzeb lub nie rzadziej niż (gdy takie ustalenie podjęto).
5. Właściciele nieruchomości zobowiązani są do usuwania sopli i nawisów śniegu z dachu, stwarzających zagrożenie dla przechodniów.
6. Utrzymanie czystości i porządku na drogach publicznych, terenach służących komunikacji publicznej i innych, nie wymienionych w pkt 2 i 3 regulują przepisy art. 5 ust. 2, 3, 4 i 5 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
7. Mycie pojazdów samochodowych można przeprowadzać pod warunkiem, że ścieki odprowadzane są do kanalizacji lub zbiorników bezodpływowych po przejściu przez odstojnik. Zabrania się odprowadzanie ścieków bezpośrednio do zbiorników wodnych lub do ziemi.
8. Naprawy pojazdów, związane z ich bieżącą eksploatacją, mogą być przeprowadzane w obrębie nieruchomości, jeżeli nie spowodują zanieczyszczenia wód i gleby oraz uciążliwości dla sąsiadów.

Rozdział 3

Zasady zbierania i pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych

§ 4

1. Właściciele nieruchomości zobowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania następujących rodzajów odpadów(określić słownie rodzaje zbieranych odpadów – zgodnie z zapisami w gminnym planie gospodarki odpadami, np.: odpadów organicznych, szkła białego i kolorowego, papieru, opakowań z tworzyw sztucznych, złomu, odpadów niebezpiecznych; czy też z podziałem na odpady mokre i suche)

2. Właściciele nieruchomości mają obowiązek wyposażenia jej w dostateczną ilość pojemników służących do gromadzenia poszczególnych rodzajów odpadów².
3. Do selektywnego gromadzenia odpadów należy stosować pojemniki/worki o następujących parametrach: *(określić słownie objętości i kolory dla stosowanych pojemników/worków do gromadzenia poszczególnych rodzajów odpadów zgodnie z przyjętymi w gminnym planie gospodarki odpadami).*
4. Zabrania się zbierania śniegu, lodu, gorącego popiołu, żużlu, i odpadów wielkogabarytowych w pojemnikach/workach przeznaczonych do zbierania odpadów, określonych w ust. 1.
5. W przypadku krótkotrwałego zwiększenia ilości odpadów komunalnych, właściciel nieruchomości zgłasza ten fakt firmie świadczącej usługi w zakresie odbierania odpadów, w celu ustalenia warunków ich odbioru.
6. Miejsca gromadzenia odpadów stałych powinny być przygotowane zgodnie z przepisami §22 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U Nr 75, poz. 690, z późn. zm.).
7. Właściciel nieruchomości zapewnia przedsiębiorcy, w uzgodnionym terminie swobodny dostęp do pojemników.
8. Odpady z remontów, prowadzonych we własnym zakresie, gromadzone są w odrębnych kontenerach lub w wyznaczonych miejscach na nieruchomości.

§ 5

Odpady wielkogabarytowe zbiera się w wyznaczonych miejscach na nieruchomości, służących do gromadzenia odpadów stałych, w sposób nie utrudniający korzystania z nieruchomości przez osoby trzecie i umożliwiający łatwy dostęp przedsiębiorcy.

§ 6

Odpady niebezpieczne gromadzone są*(podać sposób gromadzenia odpadów niebezpiecznych przyjęty w gminnym planie gospodarki odpadami).*

² Zgodnie z systemem zbierania odpadów komunalnych określonym w gminnym planie gospodarki odpadami (zawierającym informacje dot. rodzaju zbieranych odpadów, stosowanych pojemników oraz częstotliwości ich opróżniania).

§ 7

Mieszkańcy gminy oraz osoby przebywające na jej terenie zobowiązani są do korzystania z koszy ulicznych lub zabierania odpadów ze sobą w przypadku ich braku.

§ 8

Organizator imprezy o charakterze publicznym zobowiązany jest do:

- 1) wyposażenia miejsca, w którym się ona odbywa w odpowiednią ilość pojemników na odpady stałe oraz zapewnienia odpowiedniej liczby toalet,
- 2) oczyszczenia terenu bezpośrednio po zakończeniu imprezy i terenów przyległych, jeśli jest taka potrzeba.

§ 9

W zakresie warunków gromadzenia nieczystości ciekłych obowiązują przepisy art. 5 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Rozdział 4

Częstotliwość i sposób pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych

§ 10

Częstotliwość odbierania z nieruchomości odpadów komunalnych, zawierających składniki ulegające biodegradacji powinna być dostosowana do ilości i rodzaju wytwarzanych odpadów, jednak nie rzadziej niż:

- 1) *(słownie)* dla budynków wielorodzinnych;
- 2) *(słownie)* dla budynków jednorodzinnych;
- 3) *(słownie)* dla placówek handlowych poza budynkami;
- 4) *(słownie)* dla przedsiębiorców.

§ 11

Właściciel nieruchomości jest zobowiązany do zapewnienia usuwania nieczystości ciekłych ze zbiornika bezodpływowego z częstotliwością ustaloną ze stacją zlewną, a w przypadku wcześniejszego zapełnienia zbiornika, zgłoszenie tego faktu przedsiębiorcy, z którym posiada umowę na opróżnianie zbiornika.

§ 12³

Wykonanie obowiązków, o których mowa w § 10 i 11 właściciel nieruchomości zapewnia poprzez zawarcie umowy z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na prowadzenie tego rodzaju działalności. Właściciel nieruchomości zobowiązany jest do udokumentowania korzystania z takich usług oraz przechowywania dowodów płacenia za ich wykonanie przez okres(określić słownie długość okresu)

§ 13

Odpady wielkogabarytowe wystawione przez mieszkańców przedsiębiorca odbiera po zgłoszeniu (lub z częstotliwością - podać słownie

§ 14

Częstotliwość opróżniania koszy ulicznych powinna być dostosowana do ilości gromadzonych w nich odpadów, jednak nie może być mniejsza niż (podać słownie, jeśli są takie ustalenia

Rozdział 5

Inne wymagania wynikające z gminnego planu gospodarki odpadami⁴

§ 15

Odpady komunalne zebrane na terenie gminy, które nie mogą być poddane odzyskowi należy składować na składowisku/ach odpadów w

§ 16

Nieczystości ciekłe odebrane ze zbiorników bezodpływowych należy wywozić do stacji zlewnej w

§ 17

Dopuszcza się:

- 1) kompostowane odpadów roślinnych powstających na terenie nieruchomości we własnym zakresie i na własne potrzeby lub

³ W przypadku, gdy uchwała rady gminy została podjęta na podstawie art. 6 ust. 1a ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, należy wpisać treść tej uchwały.

⁴ Tylko w przypadku, gdy w gminnym planie gospodarki odpadami określono miejsca:

- składowania odpadów nie nadających się do selekcji i/lub,
- wywozu odpadów zbieranych selektywnie i/lub,
- wywozu nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych

oraz podjęto inne ustalenia, np. - dotyczące systemu kompostowania wytworzonych odpadów roślinnych.

- 2) spalanie poza instalacjami i urządzeniami na terenie nieruchomości jeżeli nie narusza to przepisów odrębnych (*tylko w przypadku gdy na terenie gminy nie prowadzi się obowiązkowego zbierania selektywnego tych odpadów na terenie nieruchomości*).

Rozdział 6

Obowiązki osób utrzymujących zwierzęta domowe

§ 18

1. Utrzymujący zwierzęta domowe zobowiązani są do zachowania środków ostrożności zapewniających ochronę zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt, a także dołożenia starań, aby zwierzęta te nie były uciążliwe dla otoczenia.
2. Utrzymujący zwierzęta domowe zobowiązani są do sprawowania nad nimi właściwej opieki, a w szczególności nie pozostawiania ich bez dozoru.

§ 19

Utrzymujący psy są zobowiązani do:

- 1) prowadzenia psa na uwięzi, a psu rasy uznawanej za agresywną lub zagrażającemu otoczeniu do nałożenia kagańca,
- 2) prowadzenia psa bez smyczy tylko w miejscach mało uczęszczanych, pod warunkiem, że pies ma kaganiec, a właściciel (opiekun) sprawuje kontrolę nad jego zachowaniem,
- 3) nie wprowadzania psów na teren placów zabaw i piaskownic dla dzieci,
- 4) nie wprowadzania psów do placówek handlowych, gastronomicznych i innych obiektów użytku publicznego, jeżeli wynika to z oznakowania tych obiektów i placówek,
- 5) usuwania zanieczyszczeń pozostawionych przez psy, postanowienie nie dotyczy osób niewidomych, korzystających z psów przewodników.

§ 20

Utrzymujący gady, płazy, ptaki i owady w lokalach mieszkalnych lub użytkowych zobowiązani są zabezpieczyć je przed wydostaniem się z pomieszczenia.

§ 21

Gmina zapewnia ochronę przed bezdomnymi zwierzętami lub pozostawionymi czasowo bez opieki poprzez interwencyjne wyłapywanie zwierząt bezdomnych oraz zapewnienie opieki i schronienia wyłapanym zwierzętom.

Rozdział 7

Zasady utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej

§ 22

Zakazuje się chowu i utrzymywania zwierząt gospodarskich w(jeśli taki zakaz zostanie wprowadzony należy określić słownie obszary i miejsca - budynki wielolokalowe, osiedla mieszkaniowe, budynkach jednorodzinnych w zabudowie szeregowej itp.)

§ 23

Zezwala się na utrzymywanie zwierząt gospodarskich na terenach nieruchomości poza obszarem wymienionym w § 24, (jeśli wyszczególnione zostaną gatunki zwierząt i/lub ich ilości należy taką informację podać) pod warunkiem przestrzegania następujących zasad:

- 1) wytwarzane podczas prowadzenia hodowli odpady i nieczystości będą gromadzone i usuwane zgodnie z obowiązującymi przepisami i nie będą powodować zanieczyszczenia terenu nieruchomości oraz wód powierzchniowych i podziemnych,
- 2) nie powodowania przez prowadzoną hodowlę uciążliwości, w szczególności zapachowych dla współużytkowników oraz użytkowników nieruchomości sąsiednich,
- 3) przestrzegania obowiązujących przepisów sanitarno-epidemiologicznych.

Rozdział 8

Obszary podlegające obowiązkowej deratyzacji i terminy jej przeprowadzania

§ 24

1. Właściciele nieruchomości zobowiązani są przeprowadzania w miarę potrzeb deratyzacji.
2. Termin i obszar przeprowadzenia obowiązkowej deratyzacji wyznacza (wójt/burmistrz/prezydent) w uzgodnieniu z Powiatowym Inspektorem Sanitarnym i podaje

do publicznej wiadomości (podać sposób zwyczajowo przyjęty na terenie gminy/miasta)

lub

Deratyzację przeprowadza się w okresie (jeśli rada gminy ustali konkretne terminy przeprowadzania deratyzacji – np. raz lub dwa razy w roku lub z podaniem określonych miesięcy - należy je podać).

Rozdział 9

Przepisy końcowe

§ 25

Traci moc uchwała Nr.....Rady Miasta/Gminy w z dnia w sprawie (należy podać tytuł poprzedniej uchwały)

§ 26

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa

5. WYKAZ CYTOWANYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 175, poz. 1458).
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 190, poz. 1606),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016, z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o chorobach zakaźnych i zakażeniach (Dz. U. Nr 126, poz. 1384, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60),
- Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz. U. Nr 169, poz. 1386),
- Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002),
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 84),
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 69, poz. 625, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r., w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r., w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu ras psów uznawanych za agresywne (Dz. U. Nr 77, poz. 687),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i warunków wyłapywania bezdomnych zwierząt (Dz. U. Nr 116, poz. 753),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych (Dz. U. Nr 193, poz. 1617),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych (Dz. U. Nr 188, poz. 1576).

LITERATURA

- Banasiak G.: „Prawo związane z utrzymaniem czystości i porządku na jezdniach i chodnikach”. Przegląd Komunalny 2004 r., Nr 9, str: 99-103,
- Kempa E.: „Gospodarka odpadami miejskimi”, Arkady, Warszawa 1983 r.,
- Maksymowicz B i wsp.: „Program Ochrony Środowiska dla Miasta Kielce. Cz. II plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Kielce”, Urząd Miasta Kielce/Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Ekologii Miast, Kielce/Łódź 2004 r.,
- Opęchowski S.: „Zalecenia organizacyjno-techniczne dla selektywnej zbiorki odpadów komunalnych”, Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast/Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Ekologii Miast, Warszawa/Łódź 1999 r.,
- Opęchowski S i wsp.: "Opracowanie - na podstawie dyrektyw Unii Europejskiej i analizy zezwoleń wydawanych przedsiębiorcom - elektronicznego poradnika dla gmin, określającego wymagania w zakresie jakości usług przy odbiorze odpadów komunalnych i opróżnianiu zbiorników bezodpływowych", Ministerstwo Infrastruktury/Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Ekologii Miast, Warszawa/Łódź 2004 r.,
- Radecki W.: „Utrzymanie czystości i porządku w gminach. Komentarz”, Wydanie I, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2005 r.,
- „Wymagania w zakresie jakości usług przy odbiorze odpadów komunalnych oraz opróżnianiu zbiorników bezodpływowych i transporcie nieczystości ciekłych. Poradnik dla gmin. Opracowanie wykonane na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury. Ośrodek Badawczo-rozwojowy Ekologii Miast, Łódź 2005 r., poradnik dostępny na stronie internetowej OBREM,
- PN-EN 840-1:1997 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki dwukołowe o pojemności od 80 l do 390 l do grzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja,
- PN-EN 840-2:1997 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki czteroślupowe o pojemności od 500 l do 1200 l, z płaską pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych i/lub grzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja,

- PN-EN 840-3:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki czterołożowe o pojemności od 770 l do 1300 l, z wypukłą pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych i/lub grzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja,
- PN-EN 840-4:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Pojemniki czterołożowe o pojemności od 750 l do 1700 l, z płaską pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych, dźwigniowych z systemem BG i/lub szerokogrzebieniowych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja,
- PN-EN 840-5:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Wymagania eksploatacyjne i metody badań,
- PN-EN 840-6:1999 Ruchome pojemniki na odpady – Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i zdrowia pracownika,
- PN-EN 12574-1:2002 Pojemniki na odpady – Pojemniki o pojemności od 1700 l do 5000 l, z płaską lub wypukłą pokrywą (pokrywami) do dźwigniowych, dźwigniowych podwójnych oraz wsuwanych mechanizmów załadowniczych – Wymiary i konstrukcja,
- PN-EN 12574-2:2002 Pojemniki na odpady – Metody badań,
- PN-EN 12574-3:2002 Pojemniki na odpady – Wymagania dotyczące bezpieczeństwa i zdrowia pracownika,
- EN 13071 Gromadzenie i selekcjonowanie odpadów. Pojemniki do mechanicznego opróżniania o pojemności od 80 l do 5000 l do gromadzenia selekcjonowanych odpadów,
- PN-M 49010: 1996 Pojemnik na odpady o pojemności 1,1 m³. Główne wymiary,
- PN- M 49011:1996 Pojemnik na odpady o pojemności 0,11 m³. Główne wymiary,
- PN-M 49012:1999 Pojemniki na odpady o pojemności do 1,2 m³. Ogólne wymagania i metody badań.